

μετενεχθέν εἰς Βιτώλια ἀπεστάλη ἐκεῖθεν καὶ εὐρίσκειται νῦν ἐν Θεσσαλονίκῃ παρὰ τῷ Γενικῷ Διοικητῇ. Παριστᾷ δὲ Ἡρακλῆς ἱστάμενον, ἔχοντα κόμην καὶ πώγωνα πυκνὰ καὶ οὖλα, φέροντα τὴν λεοντὴν ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς τεταμένης καὶ κρατούσης τὸ ρόπαλον ἐστηριγμένον κάτω, τὴν δὲ δεξιὰν κεκλιμένην καὶ ἔχουσαν τὸν δείκτην προσαπτόμενον τοῦ ἀντίχειρος. Οἱ ὀφθαλμοί, ἄνευ κόρης, προσβλέπουσι ζωηρῶς. Ἐκ τοῦ ἀγάλματος τούτου ἐλλείπει μόνον τὸ κάτωθι τῆς χειρὸς μέρος τοῦ ροπάλου. Ὁ δεξιὸς βραχίον σῶζεται ὁλόκληρος, πλὴν τεθρυσμένος. Φέρει δὲ τὸ ἄγαλμα ἐπὶ τῆς δεξιᾶς πλευρᾶς ὀπὴν, ἣν ὁ χωρικός ἠνοιξεν ὅπως βεβαιωθῇ μὴ περιείχετο θησαυρὸς κατὰ τὴν παρὰ τοῖς χωρικοῖς ἐπικρατοῦσαν πρόληψιν. Κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ ἀνακαλύψαντος τὸ ἀγαλμάτιον χωρικοῦ, πλησίον τοῦ μέρους ἐνθα ἀνεῦρεν αὐτὸ παρατήρησεν ὅτι ὑπάρχει ἐδώλιον μαρμάρινον, μήκους δύο περίπου μέτρων καὶ πλάτους ἡμίσεως μέτρου. Ὑπὸ τὰ πέλματα δὲ τοῦ ἀγαλματίου φαίνονται ἔτι τὰ στηρίγματα ἐφ' ὧν ἐβασίζετο.

»Τὸ ἄγαλμα τοῦτο ἐφωτογραφήθη ἐν Βιτωλίοις ὑπὸ τοῦ ἐκεῖ προξένου τῆς Ἀγγλίας. Ὁ δὲ Γενικός Διοικητὴς προτίθεται ν' ἀποστείλῃ αὐτὸ εἰς τὸ ἐν Κωνσταντινουπόλει Μουσεῖον, ἂν ἡ μεγαλοδωρία τοῦ ὀθωμανικοῦ ὑπουργείου δὲν προλάβῃ νὰ διατάξῃ νὰ δωρηθῇ εἰς τὸν πρόξενον τῆς Ἀγγλίας ἢ εἰς τὸν τῆς Γαλλίας, οἵτινες πολλὰς καταβάλλουσι πρὸς τοῦτο προσπάθειάς.»

ΗΘΗ ΚΑΙ ΕΘΙΜΑ ΕΝ ΑΜΕΡΙΚῇ.

(Ευνύχ, Ἰῆς φυλλάδ. 426.)

Γ'.

Θρησκεῖται ἐν Ἀμερικῇ.

Ἡ ἀρκτὴν Ἀμερικὴ εἶναι ἄλλο μουσεῖον περιλαμβάνον πάντα τὰ θρησκευτικὰ δόγματα, ὅσα προάγει ἡ σχεδὸν παγκόσμιος ἀνάγκη τοῦ ἐλπίζειν εἰς μέλλουσαν ζωὴν, ἀποζημιοῦσαν τὸν ἄνθρωπον διὰ τὰς συμφορὰς τῆς παρούσης. Ἡ περὶ τὴν λατρείαν ἀπόλυτος ἐλευθερία, ἐνισχυομένη καὶ ὑπὸ τῆς ἀδαμάστου ἀνεξαρτησίας τοῦ ἀμερικανικοῦ πνεύματος, ἐπέτρεψε πᾶσαν δοκιμὴν ἐπὶ τῇ θρησκείᾳ καὶ κοινωνισμῷ εἰς τὴν χώραν ἐκείνην, ὅπου ἡ μὲν κυθέρνησις ἀδυνατεῖ νὰ χαλινωγῇ τὸν νοῦν, οἱ δὲ θεομοὶ παραδέχονται πᾶν εἶδος προόδου, καὶ ὁ λαὸς στερεῖται πάσης προλήψεως.

Αἱ ὁμόσπονδοι πολιτεῖαι εἶναι ὥς εἰπεῖν ἀχανὲς ἀγρὸς τῆς ἀνθρωπίνης διανοίας, εἰς ὃν σπεύρονται, ῥιζοβολοῦσι καὶ κερποφοροῦσιν αἱ φιλοσοφικαὶ, κοι-

νωνικαὶ καὶ θρησκευτικαὶ ἰδέαι, αἵτινες ξηραίνονται ἐν Εὐρώπῃ ἐντὸς βιβλιοθηκῶν. Καὶ μόνον αὐτὴν τὴν δόξαν ἂν εἶχεν ἡ Ἀμερικὴ, τὴν δόξαν λέγομεν τοῦ ἀνέχεσθαι καὶ ἐπιτρέπειν πάσας τὰς ἀποδείρας τοῦ φιλοσοφικοῦ πνεύματος χάριν τῆς εὐδαιμονίας τῶν ἀνθρώπων, ἤθελε καταστῇ ἀξία τῆς αἰωνίας εὐγνωμοσύνης τοῦ κόσμου. Πᾶσα ὁποιαδήποτε θεωρητικὴ, χιμαιρικὴ ἢ ἀλλόκοτος ἰδέα εὐρίσκεται εἰς τὴν Ἀμερικὴν. Καὶ ἐνῶ ἡμεῖς ἐν Εὐρώπῃ συζητοῦμεν διεξοδικῶς καὶ σοφῶς τὴν ἀξίαν ἢ τὸ ἐφικτὸν τοῦ δεῖνα θεσμοῦ χωρὶς πολλάκις νὰ φθίσωμεν εἰς οὐδὲν συμπέρασμα, οἱ Ἀμερικανοί, εἰς ἄκρον πρακτικοί, εἶχον ἤδη καὶ δοκιμάσει καὶ ἐξακριβώσαι τὰ πλεονεκτήματα καὶ τὰς ἐλλείψεις αὐτοῦ.

Ἡ μεγίστη αὐτὴ περὶ τὴν ἐνέργειαν ἐλευθερία οὐ μόνον δὲν ἐμβάλλει εἰς κίνδυνον τὴν κοινωνίαν, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ πάντα ἄλλον τρόπον προλαμβάνει ἀσφαλῶς τὰς ἐπαναστατικὰς ἐκρήξεις. Αἱ ἐπαναστάσεις γεννῶνται ἐκ τῆς πίεσεως τῶν ἰδεῶν καὶ τῶν παρεμβλλομένων κωλυμάτων εἰς τὴν πραγματοποίησιν τούτων· διότι αἱ ἰδέαι, συνθλιβόμεναι ἐπὶ πολὺ εἰς στενὸν αὐλάκα, ἐξογκοῦνται ὡς κύματα, καὶ συντρίβουσι μετὰ πατάγου τοὺς φραγμούς. Τότε τὸ καλὸν μεταβάλλεται εἰς κακὸν, ἡ δὲ ἰδέα δὲν φέρει πλέον μεθ' ἑαυτῆς τὴν εὐεργετικὴν πρόοδον, ἀλλὰ τὸν ὀλεθρον, ὅπως καὶ τὰ κύματα τοῦ Νείλου ἄτινα, ἀντὶ καταστροφῆς θὰ ἐγονιμοποιοῦν τὴν γῆν ἂν ἐρρύθμιζετο τεχνήντως ἡ διεύθυνσις αὐτῶν.

Ἐν τῇ Ἀμερικῇ ὅμως καὶ ὁ κίνδυνος οὗτος εἶναι ἀδύνατος, καὶ αἱ τρικυμῖαι τῶν ἰδεῶν ἀνέφικτοι, διότι ἡ ἐλευθερία, ὁ ἀσφαλέστατος αὐτὸς μοχλὸς τῶν προκεχωρημένων πολιτισμῶν, δὲν ἐπιτρέπει εἰς αὐτὰς νὰ συνασπισθῶσιν ὅπως ἐπιπέσωσι κατὰ τῶν θεσμῶν ὡς ἀκτᾶσχετοι σίφωνες, ἀλλ' αἱ πλεονάζουσai, ἐκρέουσι ἀφοφῆτι, μεταχέονται εἰς τὰ ἐπωφελεῖ ἔργα τῆς πείρας. Ὅσκις ἰδέα ἀξία ἐπωσοῦν λόγου ἀφορώσα εἰς τὴν εὐδαιμονίαν τῆς κοινωνίας ἀναβλαστήσῃ, εὐθὺς κυκλοφορεῖ, καὶ κυκλοφορεῖ ἄνευ κόπου καὶ ἀντιστάσεως· καὶ εἰ μὲν εἶναι ὠφέλιμος, πάραυτα ἀσπάζονται αὐτὴν πάντες· εἰ δὲ μὴ, ἀπορρίπτεται ὑπὸ πάντων. Ἡ ἐν Εὐρώπῃ πολυάριθμος τάξις τῶν δυσηρεστημένων δὲν ὑπάρχει ἐν Ἀμερικῇ, καὶ δικαίως· διότι ἐνταῦθα ἂν εἶναι τις δυσηρεστημένος πρέπει νὰ δυσηρεστῇται καὶ ὁ ἑαυτοῦ, καὶ καθ' ἑαυτοῦ νὰ μνησικακῇ. Εἰς μόνος κίνδυνος, καθ' ἡμᾶς, ὑπάρχει ἐν Ἀμερικῇ, ὁ τῶν θρησκευτικῶν διχονοιῶν· διότι τὰ δόγματα, κηκῶς ἐρμηνευόμενα κατὰ τὴν πρᾶξιν, ἐξάπτουσιν ἐνίοτε ὑπὲρ τὸ δέον τὰ πνεύματα καὶ γεννῶσι τὴν ἐνθουμανίαν καὶ τὴν μισαλλοδοξίαν, αἵτινες διαστρέφουσι τὸν ὀρθὸν λόγον καὶ καταστρέφουσι τὴν ἐλευθερίαν.

Εἶδέν ποτε αἰμάτηράϊ σελίδες κηλιδώσωσι τὴν μόλις ἀρξαμένην ὠραίαν ἱστορίαν τῶν Ὁμοσπόνδων πολιτειῶν, αἰτία δὲν θέλει εἶναι οὔτε ἡ γενικὴ πολιτικὴ τοῦ τόπου, οὔτε τὰ διάφορα συμφέροντα τῶν πολιτειῶν, αἵτινες ἔχουσι μὲν νόμους ἰδιαίτερους, συνδέονται ὅμως διὰ κοινῶν ἀρχῶν, οὔτε αἱ κοινωνικαὶ ἀνωμαλίαι, οὔτε ἡ διαχείρισις τῆς δικαιοσύνης πολλαχῶς εἰσέτι ἐλαττωματικῆς, οὔτε οὐδεμία ἄλλη περίστασις ἱκανὴ νὰ διαταράξῃ μὲν τὴν πρόοδον τῆς εὐδαιμονίας, οὐχὶ δὲ καὶ νὰ τὴν ἐμποδίσῃ. Ὁ κίνδυνος τῆς ἀμερικανικῆς ἰσορροπίας, ὡς ἀξιῶσι καὶ οἱ σοφώτεροι τῶν οἰκονομολόγων, ὑπάρχει ὁλόκληρος εἰς τοὺς θρησκευτικούς πολέμους. Ἡ θρησκευτικὴ ἐνθεομανία κινδυνεύει νὰ συνεισφέρῃ εἰς τὸν νέον κόσμον, ὡς ποτε συνεισέφερε καὶ εἰς τὸν ἀρχαῖον, τὸν ἐκ διχονοιῶν, καὶ βρασάνων καὶ σφαγῶν ἔρναν αὐτῆς. Δὲν λέγομεν ὅτι ὁ κίνδυνος οὗτος ἐπίκειται, διότι ἡ μισαλλοδοξία σήμερον φθίνει μετρία· τὰ ὀλίγιστα ὅμως συμπτώματα τῆς διαλύσεως εἶναι τοσούτῳ καταφθνή, ὥστε τὰ μέλλοντα δὲν προοιωνίζονται πολὺ εὐάρεστα. Ἐπὶ τοῦ παρόντος ἡ γενικὴ ἀνεξιθρησκεία ἐνισχύει τὴν καθημερινὴν ἀναδίστασιν ποικιλοτάτων καὶ παραδοξοτάτων θρησκειῶν, προσερχομένων ἐκ τῆς διαφόρου ἐρμηνεύσεως τῆς Γραφῆς.

Ἡ ἐξιστόρησις τῶν θρησκειῶν ὅσαι κατακλύουσι τὴν Ἀμερικὴν, δὲν εἶναι ἔργον ἡμέτερον· ἄλλως καὶ διεξοδικώτατον θὰ ἦτο, οὐ μόνον διὰ τὴν πληθὺν αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν ἐμπειρίαν μεθ' ἧς καθ' ἑκάστην ἡ κερδοσκοπία γεννᾷ νέα δόγματα. Θέλομεν ἄρα εἶπει ὀλίγα ἐξ ὧν εἶδομεν.

Ἐκάστη αἵρεσις ἔχει καὶ ἴδιον ὄνομα, καὶ ἑκάστη ἐκκλησία ἴδιον χρῶμα· ἀναφύονται δὲ αἱ ἐκκλησίαι ὡς μύκητες.

Ὁ πρῶτος ναὸς εἰς ὃν κατὰ τύχην εἰσῆλθον ἐν Νεοεβοράκῳ ἀνῆκεν εἰς τὴν αἵρεσιν τῶν Μεθοδιστῶν, τὴν ὑπὲρ πᾶσαν ἄλλην μονοτονωτάτην καὶ ψυχροτάτην· ἡ μουσικὴ αὐτῶν εἶναι τοιαύτη, ὥστε ἡ χειροτέρη τῶν ἡμετέρων ἐκκλησιῶν ψαλμωδία, παρὰ βυλλομένη πρὸς ἐκείνην, θὰ ἐλογίζετο ἔργον τοῦ Ροσίνι· οἱ δὲ πνευματικοί, κανόνα μετανοίας θαυμάσιον θὰ ἐπέβαλλον εἰς τοὺς ἀμπερτήσαντας, ἐὰν ὑπεχρέουν αὐτοὺς ν' ἀκροῶνται τὰ ἔρρινα τῶν Μεθοδιστῶν ᾄσματα. ἔχουσι δὲ καὶ ἄλλην ἔξιν οἱ Μεθοδισταί, ἔξιν δυσάρεστον καὶ ταραχώδη, ἥτοι μετανοοῦσι στενάζοντες καὶ κλαίοντες γεγωνυῖα τῇ φωνῇ, ἐνῶ ἱεροκηρύττει ὁ ἐφημέριος.

Ὅτε εἰσῆλθον εἰς τὸν ναὸν, γυμνὸν πάσης ζωγραφίας καὶ παντὸς ἀρχιτεκτονικοῦ κοσμήματος, ἐκυριαύθη ὑπὸ λύπης. Μοὶ ἐφάνη ὅτι εἰσῆλθον εἰς εὐρύ νεκροταφεῖον, καὶ ὅτι οἱ παρестῶτες ἦσαν τεταρριχέυμενοι νεκροί. Ὁ ἱεροκήρυξ, ἀναδύς εἰς τὸν ἄμβω-

να, προέτερεψε τὸ ἀκροατήριον νὰ μετανοήσῃ. Καὶ εὐθὺς ἠκούσθη βαθεῖα οἰμωγὴ πρὸς τινὰ γωνίαν.

— Τί τρέχει; ἠρώτησα τὸν γείτονά μου· μήπως τις ἐκκρόπαθεν;

Ἀλλ' ὁ ἐρωτηθεὶς, ἀτεινὸς με ἐκθρόμβος, ἐσιώπα.

Ἐν τοσούτῳ νέος στεναγμὸς, θλιβερώτερος τοῦ πρώτου, ἀντήχησεν εἰς ἄλλο μέρος τῆς ἐκκλησίας.

— Θεέ μου! ἀνεφώνησα, καὶ ἄλλος πάσχει.

Ἀλλ' ἀντὶ ἀποκρίσεως ὁ γείτων μου ἐπεδόθη τρίτης εἰς οἰμωγᾶς, ὁμοίας πρὸς ὠρυγᾶς κυνὸς ἀπολέσαντος τὸν κύριον αὐτοῦ.

Καὶ μετ' ὀλίγον πάντες οἱ περιεστῶτες ἤρχησαν νὰ οἰμώζωσι· πάντες ἐκλαιον, ἐστενάζον, ἐγόγγυζον, ἐβρυχῶντο, καὶ ταῦτα πάντα πρὸς μετάνοιαν.

Οἱ δὲ τρομηταὶ ἢ *τρεμουλιάρηδες* (Shakers) δὲν ἔχουσιν ἱεροκήρυκας, ἀλλὰ μένοντες ἐντὸς τοῦ ναοῦ, προσδοκῶσι νὰ κατὰβῃ ὁ Παράκλητος ὅπως ἐμπνεύσῃ τινὰ ἐξ αὐτῶν· διὸ οὐ μόνον ἄνδρες ἀλλὰ καὶ γυναῖκες, ἐμπνεόμεναι ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἔχουσι τὸ δικαίωμα τοῦ κηρύττειν. Τρόπον δὲ ἐπικλήσεως τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἔχουσι τὸ τρέμειν ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν· καὶ ὁ τρόμος οὗτος διαρκεῖ πολλὰ λεπτά τῆς ὥρας. Ἐπὶ τέλους ὁ ἐμπνευσθεὶς κοινοποιεῖ τὸ συμβάν πρὸς τοὺς ἄλλους, οἵτινες πύουσι πάραυτα νὰ τρέμωσιν ὅπως ἀκροσθῶσιν εὐσεβάστως τὴν ἐμπνευσθέντα. Πολλάκις λαμβάνει τὸν λόγον γραῖα σχεδὸν παράφρων. Καὶ στενοχωροῦνται μὲν πάντες, ἀκροάζονται ὅμως μέχρι τέλους ἄνευ τῆς ἐλαχίστης διακοπῆς.

Οἱ δὲ Κουάκεροι πρὶν ἢ ἱεροκηρύξωσιν, ἐξαπλόγονται πρηνεῖς ὅπως ἐμπνευσθῶσι κάλλιον· μόνοι δὲ μεταξὺ τῶν ὁπαδῶν πασῶν τῶν ἄλλων αἱρέσεων, καὶ αὐτῶν τῶν ἱερέων τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, φέρουσιν ἰδιαίτερον ἔνδυμα ἐκτὸς τοῦ ναοῦ. Τὰ βρακίᾶ αὐτῶν εἶναι πλατέα, τὰ ὑποδήματα χονδρά, ὁ ἐπενδύτης μακρὸς καὶ ὁ πῖλος χαμηλὸς καὶ πλατύτατος. Καὶ αἱ γυναῖκες δὲ αὐτῶν φοροῦσιν ἀσχημότατον ἔνδυμα. Καὶ ἄνδρες καὶ γυναῖκες πίνουσι μόνον ὕδωρ, καὶ τρώγουσι λάχανα βραστά ἄνευ βουτύρου καὶ ἁλατος καὶ τὸ αἰώνιον *ροσμπίφ*. Εἶναι δὲ φιλόξενοι, φιλελεήμονες καὶ βοηθοῦσιν ἀλλήλους ὡς ἄλλοι ἀδελφοί.

Οἱ Ἀναβαπτισταί, ὑποδικιρούμενοι εἰς πολλὰς αἱρέσεις, θεωροῦσιν ἑαυτοὺς κακῶς βαπτισθέντας ἐν Νεοεβοράκῳ, ἂν δὲν βυθισθῶσιν ὁλοσώματοι εἰς τὸν ποταμὸν τῆς Ἀρκτοῦ μεταξὺ τοῦ χειμῶνος, τῇ ἐπιστάσει κληρικοῦ τινος. Καθ' ἡμέραν ὠρισμένην πάντες οἱ μέλλοντες νὰ βαπτισθῶσιν, οἵτινες εἶναι ἔφηβοι, πορεύονται εἰς τὸν ποταμὸν, ὅπου ἀπεκδυόμενοι ῥίπτονται εἰς αὐτὸν κατακέφαλα· καὶ ἐὰν τύχῃ πεπαγωμένος συντρίβουσι τὸν πάγον. Οἱ ταλαίπωροι βαπτιζόμενοι ῥιγοῦσι, καὶ ῥιγοῦντες ψάλλουσιν

ὕμνους. Καί ποτε κληρικός τις, βαπτίζων νέαν, ἀφῆκεν αὐτὴν ἐξ ἀνεπιτηδεύτητος εἰς τὸν ποταμὸν, εἰς ὃν καταποντισθεῖσα ἐγένετο ἄφαντος. Ὁ κληρικός ἀπεύθυνεν εὐχὰς πρὸς τὸν Κύριον, ὅστις ἐκάλεσεν εἰς τοὺς κόλπους αὐτοῦ τὴν νέαν μετὰ τὴν διὰ τοῦ βαπτίσματος ἐξάγκισιν, καὶ ἐξῆκολούθησεν ἡ τελευταία ἡσυχως.

Πρὸ δύο ἐτῶν οἱ Milliners, συνελθόντες εἰς Νέαν Ἱερσέϋ, ἀνέμενον τὴν συντέλειαν τοῦ κόσμου, προαναγγελθεῖσαν, κατ' αὐτοὺς, ὑπὸ τῆς Βίβλου, ὡς μέλλουσιν ὀριστικῶς νὰ συμβῇ τὸν χρόνον ἐκεῖνον. Τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας ἐστρατοπεδευμένοι προητοιμάζοντο εἰς θάνατον· ἐπειδὴ ὅμως ἡ συντέλεια δὲν ἦλθεν, πολλοὶ ἀγανακτήσαντες ἤλλαξαν πάργυτα θρησκείαν.

Ἐνταῦθα σημειωτέον ὅτι ἄνευ τῆς ἐλαχίστης τύψεως τῆς συνειδήσεως οἱ Ἀμερικανοὶ ἀλλάζουσι θρησκείαν, ὅταν μάλιστα εὐρίσκωσι συμφέρον εἰς τὴν ἀλλαγὴν. Ἐγνώρισα ἐν Νεοεβοράκω Ἀμερικανὸν τιμώμενον παρὰ πάντων καὶ ἄξιον τιμῆς, ὅστις πρῶτον μὲν ἐγένετο ἱερεὺς λουθηρανός, εἶτα ἐπισκοπικός, μετὰ ταῦτα πρεσβυτέριος καὶ ἐπὶ τέλους καθολικός. Καὶ τὸ περιεργότερον, ὁ ἀξιοσεβαστός αὐτός κληρικός εἴλκυσεν εἰς τὸ τελευταῖον θρησκευμα καὶ πᾶν τὸ πνευματικὸν αὐτοῦ ποίμνιον.

Οἱ Ἀμερικανοὶ θεωροῦσι μέγα εὐεργέτημα ὅτι δὲν ὤρισθη ὑπὸ τοῦ συντάγματος ἐπίσημος θρησκεία, συντηρουμένη δαπάνη τοῦ Κράτους· διότι, λέγουσιν, εἶναι δίκαιον νὰ συνεισφέρῃ ἕκαστος εἰς ἀμοιβὴν τῶν ἱερέων τῶν ὁποίων ἔχει ἀνάγκην.

Ὅπως δὴ ποτε, περιεργοτάτη εἶναι ἡ τάξις τῶν κερδοσκοπῶν εὐλαδῶν, οἵτινες μεταδιδόνουσιν ἀπὸ μιᾶς εἰς ἄλλην αἵρεσιν, κατὰ τὸ συμφέρον αὐτῶν, ὀδηγούμενοι ὑπὸ τοῦ ἔρωτος τῶν ταλλήρων, ἅτινα εἶναι οἱ ἀληθινοὶ Θεοὶ τῶν Ἀμερικανῶν. Ἐταιρίαι ἀγίων κερχλασιούχων μελετῶσι μετ' ἐπιμελείας τὰ μέρη εἰς ἃ συνέρχονται οἱ ἄποικοι· καὶ ἅμα ἰδόντες ὅτι πρέπει νὰ κτισθῇ ἐκκλησία, ἀγοράζουσι τόπους καὶ ἀνεγείρουσι ναοὺς· ἐνοικιάζουσι δὲ τὰ στασιδία εἰς τοὺς νεήλυδας, καὶ βαπτίζουσι, καὶ νυμφεύουσι καὶ θάπτουσιν αὐτοὺς· ἐπὶ εὐλόγῳ ἀμοιβῇ· ἀλλὰ καὶ σχολεῖα τῆς Κυριακῆς συνιστῶσιν, ἅτινα ἐπαυξάνουσι τὰ εἰσοδήματα τῶν ἀγίων αὐτῶν ἀνθρώπων.

Ἡ κερδοσκοπία ὅμως προβάλλει καὶ πορρωτέρω· μετὰ τοὺς ναοὺς κατασκευάζουσι νεκροταφεῖα εἰς τὰ ὠρριότερα μέρη τῆς πόλεως· καὶ ὅταν ὁ πληθυσμὸς αὐξήσῃ, πωλοῦσιν αὐτὰ ἀντὶ ἀδράς τιμῆς ὅπως κτισθῶσιν οἰκίαι· ἀφοῦ δὲ ἐκμεταλλεύσωσιν ἀποχρώντως τοὺς κατοίκους τῆς πόλεως ἐκεῖνης, μεταδιδόνουσιν εἰς ἄλλην ἐπὶ τῷ αὐτῷ ὁσίῳ σκοπῷ.

Οὐχ ἦν τὸν περιεργοτάτη εἶναι καὶ ἡ ἐπίσκεψις τῶν ἐκκλησιῶν τῶν Μαύρων. Εἶπομεν ἤδη πόσον τερα-

ρώδης εἶναι ἡ ἀποπομπὴ αὐτῶν ἀπὸ τῶν ναῶν εἰς οὓς ἐκκλησιάζονται οἱ Λευκοί. Ἐνεκα τούτου πολλοὶ ἐκεῖνων ἐφθασαν ν' ἀμφιβάλλωσιν ἂν ὑπάρχῃ εἰς Θεὸν, ἢ ἐὰν ἐκάστη φυλὴ ἔχῃ καὶ Θεὸν ἴδιον, καὶ ἴδιον παράδεισον, καὶ ἴδιαν κόλασιν, ὡς ἔχει καὶ ἴδιους ἱερεῖς. Παρευρέθην εἰς ὁμιλίαν μαύρου ἱερέως, περιγράφοντος τὰς ἀρρήτους ἡδονὰς τοῦ παραδείσου καὶ τὴν φοβερὴν τῆς κολάσεως. « Ἡ κόλασις, ἔλεγεν ἀποτεινόμενος πρὸς πληθὺς Μαύρων, τῶν ὁποίων τὸ κτηνωδες πρόσωπον ἠρμήνευε φόβον καὶ λύπην, ἡ κόλασις, ἀγαπητοί μου ἀδελφοί, εἶναι φρικώδης τόπος βρασάνων ὅπου χιονίζει ἀδιακόπως, ὅπου ἡ χιὼν πίπτει ἀενάως εἰς τοὺς γυμνοὺς ὤμους τῶν ἀμαρτωλῶν τῶν καταδικασμένων εἰς αἰῶνας. Ἐκεῖ, ἀδελφοί μου, βλέπει τις μόνον πάλλας βάμβκος, σάκκους καφὲ, κιβώτια σάκχαρος, τὰ ὅποια ὁ Θεὸς ἐν τῇ δικαίᾳ αὐτοῦ ὀργῇ κατεδίκασε τοὺς ἀμαρτωλοὺς νὰ μεταφέρωσιν ἀκαταπαύστως εἰς τὰ πλοῖα χάριν φορτίου, ἅτινα ὅμως οὐδέποτε φορτώνονται! Ἡ κόλασις εἶναι ἡ βάσανος τῶν βρασάνων, ἡ δυστυχία τῶν δυστυχίων· εἶναι ἐν συντόμῳ ἡ αἰώνιος ἐργασία, σύντροφον ἔχουσα τὸ αἰώνιον ψῦχος. »

Ταῦτα ἀκούοντες οἱ Μαῦροι ἀνετριχιάζον καὶ φρικώδως συνωφρουοῦντο.

« Ἐὰν ὅμως, ἐξηκολούθησαν ὁ ἱεροκέρυξ, ἀντὶ τῶν βρασάνων τῆς κολάσεως γίνετε ἄξιοι τοῦ παραδείσου, ὅποια εὐδαιμονία εἰς ὑμᾶς! »

Τὰ πρόσωπα τῶν Μαύρων ἐγένοντο ἱλαρά, καὶ πολλοὶ αὐτῶν ἀνεκάγχασαν σπασμωδικῶς.

« Εἰς τὸν παράδεισον, ἀγαπητοί μου ἀδελφοί, εἶναι πάντοτε ζέστη, ζέστη ὁμοία πρὸς ἐκείνην ἣτις γονιμοποιεῖ τὴν φιλτάτην ἡμῶν Ἀφρικὴν καὶ καθιστᾷ παράδεισον τῆς γῆς τὴν Σενεγάλην, ταύτην μόνην ἔχουσα τὴν διαφορὰν ὅτι ἡ ζέστη τοῦ οὐρανοῦ εἶναι θερμότερα, καὶ ὅτι δὲν ἐργάζεται ἐκεῖ ὁ ἄνθρωπος. Ἐκεῖ, ἀγαπητοί μου ἀδελφοί, οἱ ἐκλεκτοὶ τοῦ Κυρίου οὔτε πάλλας βάμβκος, οὔτε κιβώτια σάκχαρος, οὔτε σάκκους καφὲ ἔχουσι νὰ μετακομίζωσι! Πλοῖα χάριν φορτίου δὲν ὑπάρχουσι, καὶ οἱ Μαῦροι τρώγουσιν ἀδιακόπως ἀξιόλογα φασώλια, μαγειρευμένα μὲ χοίρειον πάχος, ὅποιον οὔτε ἐφάνη οὔτε ἠκούσθη εἰς τὴν γῆν! »

Οἱ Μαῦροι, ἀκούσαντες τὰ τελευταῖα ταῦτα λόγια ἐγέλασαν καὶ συνωμίλησαν· πολλοὶ δὲ καὶ ἔλειπον τὰ χεῖλη αὐτῶν.

« Λοιπὸν, ἀγαπητοί μου ἀδελφοί, συγκρίνετε· εἰς μὲν τὴν κόλασιν ἔχετε πάγους, καὶ ψύχην, καὶ πάλλας βάμβκος, καὶ κιβώτια σάκχαρος, καὶ σάκκους καφὲ, τοὺς ὁποίους πρέπει νὰ μεταφέρετε ἀδιακόπως εἰς πλοῖα μηδέποτε φορτονόμενα· εἰς δὲ τὸν παράδεισον, ἔχετε αἰωνίους ἡδονὰς, καὶ ζέστην αἰώ-

νον, καὶ ἀνάπαυσιν παντότεινὴν, καὶ τὰ ὀρεκτικώτατα φαγητὰ τὰ ὁποῖα γνωρίζετε.»

— Ναί, χοίρειον πάχος, ἀνέκραζεν ἀφελῶς τις Μαῦρος, λείχων τὰ χεῖλη.

Καὶ μὴ νομίσῃ τις ὅτι λέγομεν ὑπερβολάς· διότι καὶ ἂν ἐπενοοῦμέν τι περὶ τῶν παραδοξολογιῶν τῶν Μαύρων ἐν ταῖς ἐκκλησίαις, θὰ ἦτο ὀλιγώτερον παράδοξον τῆς ἀληθείας. Οἱ Μαῦροι, πάντῃ διάφοροι τῶν Λευκῶν κατὰ τὰ ἥθη, δὲν κρύπτουσι τὰ αἰσθηματα ὅσα γεννᾷ ἐν αὐτοῖς ἡ ὁμιλία τοῦ ἱεροκλήρυκος. Ἐνίοτε ὁ ἱεροκλήρυξ ἀποκρίνεται εἰς τὰς ἐρωτήσεις αὐτῶν, καὶ ἡ ἐρωταπόκρισις μετατρέπεται εἰς ζωηροτάτην συζήτησιν. Σωροὶ λεγόντων καὶ ἀντιλεγόντων συγκροτοῦνται πάραυτα, καὶ πολλάκις ὁ ἱεροκλήρυξ ἀδυνατῶν νὰ καθησυχάσῃ τὸ πλῆθος, καθέβαλκεται τὸν ἄμβωνα, καὶ κραυγάζων ὡς δαιμονίων χειρονομεῖ ὡς μύλος.

Σημειωτέον δὲ ὅτι ἐν Ἀμερικῇ δὲν σέβονται τοὺς νεοὺς ὅπως ἡμεῖς ἐν Εὐρώπῃ. Οἱ ἰδιοκτῆται τῶν ἐκκλησιῶν ἐνοικιάζουσι κερδοσκοποῦντες αὐτοὺς εἰς μουσικὰς ἐταιρίας, εἰς ἐκθέτας διαφόρων πραγμάτων καὶ τὰ τοιαῦτα. Οὐδαίς δὲ ἀπορεῖ διὰ τοῦτο, ἀλλὰ καὶ ὀρθὸν εὐρίσκει νὰ κερδήσῃ οὕτως ὁ ἰδιοκτήτης τῆς ἐκκλησίας κατὰ τὰς ἡμέρας καθ' ἃς δὲν τελεῖται ἱεροτελεστία. Τοῦτο γίνεται καὶ εἰς αὐτοὺς τῶν Καθολικῶν τοὺς νεοὺς· πολλάκις δὲ καὶ αὐτοὶ οἱ ἱερεῖς προτρέπουσιν ἀπὸ τοῦ ἄμβωνος τοὺς πιστοὺς νὰ συντρέξωσιν εἰς ὑποστήριξιν τοῦ βιομηχανικοῦ ἔργου τοῦ γινομένου ἐν τῷ ναῷ.

Υπάρχει δὲ καὶ τις θρησκευτικὴ αἵρεσις τὴν ὁποίαν δὲν πρέπει νὰ λησμονήσωμεν. Οἱ ὁπαδοὶ αὐτῆς, λίαν φιλελεήμονες καὶ πρᾶτοι, κύριον δόγμα ἔχουσι τὴν ἐξάλειψιν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, οὐχὶ διὰ τρόπου βιαίου, ἀλλὰ καταδικάζοντες ἑαυτοὺς εἰς αἰωνίαν ἀγαμίαν· καὶ τοῦτο διότι ἔχουσι τὴν πεποίθησιν ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἐγεννήθη κακὸς καὶ ὅτι εἶναι ἀνεπίδεκτος τελειοποιήσεως. Τὴν ἀπόδειξιν δὲ τοῦτου εὐρίσκουσιν ἐν τῇ Γραφῇ, τὴν ὁποίαν θεωροῦσιν ὡς βιβλίον τοῦ Θεοῦ. Κατ' αὐτοὺς, πάντα τὰ ἐγκλήματα, πᾶσαι αἱ ἐλλείψεις, πάντα τὰ πάθη καὶ πάντα τὰ ἐπονεϊδίστα ἐλαττώματα, ἅτινα καὶ σήμερον μολύνουσι τοὺς γεννηθέντας ἁμαρτωλοὺς ἀνθρώπους, εὐρίσκονται ἐν τῇ Γραφῇ· ὁ δὲ φρονοῦσιν ὅτι ὁ ἄνθρωπος δὲν ἐπλάσθη κατ' εἰκόνα Θεοῦ, ἀλλ' ὅτι ἐξ ἐναντίας εἶναι ὁλόκληρος δημιουργημα τοῦ διαβόλου· σταθμίζοντες δὲ τὰς σπανιωτάτας στιγμὰς τῆς ἐπὶ τῆς γῆς εὐτυχίας πρὸς τὰς παντοειδεῖς θλίψεις, φυσικὰς τε καὶ ἠθικὰς, αἵτινες βρσανίζουσιν ἡμᾶς, συμπεραίνουσιν ὅτι ὁ βίος εἶναι ἀπαίσιος, καὶ ὅτι προτιμότερον ἦτο ἂν δὲν ἐγεννώμεθα. Εἰ δέ τις ἀντεῖπῃ ὅτι ὁ βίος εἶναι δοκιμασία, καὶ ὅτι ὁ Θεὸς τιμωρεῖ μὲν τοὺς κακοὺς, ἀμείβει δὲ τοὺς ἀ-

γαθοὺς, ἀποκρίνονται ὅτι δὲν νομίζουσιν ἑαυτοὺς ἔχοντας τὸ δικαίωμα νὰ ὑποβάλλωσιν εἰς τοιαύτην δοκιμασίαν τὰ τέκνα αὐτῶν, ἅτινα πιθανὸν νὰ ἐγεννῶντο ἄμοιρα τῶν ἀρετῶν ἐκείνων, αἱ ὁποῖαι εἶναι ἀνγκυαῖαι πρὸς σωτηρίαν αὐτῶν. Ὁ Θεὸς, προσθέτουσι, δὲν τιμωρεῖ τοὺς μὴ γεννηθέντας· καὶ ἐπειδὴ ἡ μὲν ἄμοιρῃ εἶναι λαμπρά, ἡ δὲ τιμωρία αἰωνία, ἡ φρόνησις ὑπαγορεύει τὴν ἐγκράτειαν.

Οἱ ὁπαδοὶ τῆς αἵρέσεως ταύτης εἶναι καὶ φιλόξενοι καὶ εἰς ἄκρον φιλελεήμονες· ὑποδέχονται δὲ καὶ τρέφουσι δωρεὰν τοὺς ξένους δι' ἐξόδων τῆς κοινότητος. Ἐάν ὅμως ἡ ζωὴ σου τρέχῃ κίνδυνον, μὴ ἐλπίζε ἐπὶ τὴν συνδρομὴν τῶν ἀγόνων, ὅπως ὀνομάζουσιν αὐτοὺς οἱ ἄλλοι· διότι ἐπιθυμοῦντες, ὡς εἶδομεν, τὴν ἐξολόθρευσιν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, ἤθελον νομίσαι ὅτι σὲ ἐγέννων ἂν συνέτρεχον εἰς τὴν σωτηρίαν σου. Ναὶ μὲν δὲν καταστρέφουσι τὴν ζωὴν ὡς δοθεῖσαν παρὰ Θεοῦ, ἀλλὰ καὶ οὐδὲν πράττουσιν ὅπως διατηρήσωσιν αὐτήν.

ἔχουσι δὲ μεγαλοπρεπέστατον κτᾶσθημα ἐπὶ ὑψηλῆς τοποθεσίας, ὅθεν φαίνεται λαμπρὴν τὸ πανόραμα τῆς φύσεως, εἰς τὸ ὁποῖον κατοικοῦσι καὶ ἄνδρες καὶ γυναῖκες· κατοικοῦσι δὲ ὅλως διόλου χωριστὰ καὶ μόνον εἰς τὴν ἐκκλησίαν συναντῶνται. Καλλιεργοῦσι δὲ ἰδίως τὴν γῆν καὶ ἐργαζόμενοι φοροῦσι μαύρην *βαλάδα* καὶ λευκὸν λαιμοδέτην. Εἰ δέ τις αὐτῶν παραβῇ ποτε τὸν κανόνα τῆς ἐγκρατείας, ἀποπέμπεται εἰς τὴν συνήθη κοινωνίαν τῶν ἀνθρώπων, τοὺς ὁποῖους ὀνομάζουσι παραγωγούς. Ἀλλ' ἐπειδὴ τὸ δόγμα αὐτῶν ἐπιτρέπει τὴν συγχώρησιν τῶν ἁμαρτιῶν καὶ τὴν συγκατάθεσιν εἰς τὰς ἀνθρωπίνους ἀσθενείας, διευκολύνουσιν εἰς τοὺς παρεκτραπέντας τὴν εἰς τὸν κόσμον ἐπάνοδον, δωρούμενοι πρὸς αὐτοὺς ἱκανὸν ποσὸν χρημάτων. Βεβαιοῦσιν ὅτι πολλοὶ κατετάχθησαν εἰς τὴν αἵρεσιν τῶν ἀγόνων, ἔχοντας τὸν σκοπὸν νὰ παραβιάσωσι τοὺς κανόνας αὐτῆς ὅπως ἀνταμειβόμενοι ἀποδιωχθῶσιν.

Ἐναντία τῆς αἵρέσεως ταύτης προσθεῖται ἡ πασίγνωστος τῶν Μορμόνων, παραδεχομένη τὴν πολυγαμίαν. Καὶ πολυγαμίαν λέγοντες δὲ ἐννοοῦμεν ἀθεμίτους σχέσεις, καθόσον οἱ περὶ τῆς διαγωγῆς τῶν γυναικῶν νόμοι τῶν Μορμόνων εἶναι ἀυστηρότατοι, ἀλλὰ νόμιμον συμβίωσιν μετὰ πολλῶν συζύγων. Αἱ γυναῖκες βεβαιοῦσιν ὅτι διάγουσι βίον ἀξιοζήλωτον, ὅτι ἡ ζηλοτυπία εἶναι πρὸς αὐτὰς ἄγνωστος καὶ ὅτι μεγίστη ὑπάρχει μεταξὺ τῶν διαφόρων συζύγων ἁρμονία. Φημίζεται μάλιστα κατὰ τοῦτο ἡ οἰκογένεια τοῦ Barley Pratt, ἐννέα ἔχοντος γυναικας συζώσας ὡς ἀδελφὰς καὶ τριάκοντα τρία τέκνα. Μία τῶν γυναικῶν αὐτοῦ, ἡ K. Βελίνδα Μάρδεν, νέα ὡραία, ἐραστρία καὶ εὐφυής, ἐξέδοτο οὐ πρὸ πολλοῦ εἰς φῶς βιβλίδιον, ἐν ᾧ ζητεῖ ν' ἀπο-

δείξη ὅτι τὴν πολυγαμίαν ἐπιτρέπει αὐτὸς ὁ Θεός, καὶ ὅτι περιέχει τὰ στοιχεῖα τῆς ἐν τῷ παρόντι κόσμῳ τελείας εὐδαιμονίας. Προστίθῃσι δὲ καὶ τοῦτο, ὅτι ἡ φράσις μέγας πολύγαμος εἶναι συνώνυμος πρὸς τὴν μέγας ἄγιος, καὶ ὅτι ἡδύνηι τὰς ἀκοάς τοῦ Αἰωνίου.

Ἀπατᾶται ὁμως ἡ Κ. Βελίνδα, ἐκθειάζουσα τὸ σύστημα τῆς πολυγαμίας, διότι οὐδεμία γυνή, ἀλθῶς ἀγαπῶσα τὸν σύζυγον αὐτῆς, περδεύεται αὐτό. Τὸ κατ' ἐμὲ τοῦλάχιστον εἶναι ἀδύνατον νὰ πιστεύσω, ὅτι καὶ ἂν λέγουσιν αἱ Μορμόνοι, ὅτι λαλοῦσιν εἰλικρινῶς. Ὁ ἔρω, ὡς ἐρρέθη, εἶναι ὑπερφιλανθία μεταξὺ δύο, ἐκείνης καὶ ἐκείνου, ἐκείνου καὶ ἐκείνης· πᾶν ἄλλο εἶναι πλάνη καὶ παρὰ φύσιν.

Χάριν δὲ δικαιοσύνης λέγομεν ὅτι οἱ ἐξωτερικοὶ τρόποι τῶν Μορμόνων οὐδαμῶς προσβάλλουσι καὶ τὴν αὐστηροτάτην ἠθικὴν. Οἱ μὲν ἄνδρες μένουσι πιστοὶ πρὸς τὰς γυναῖκας αὐτῶν, αἱ δὲ γυναῖκες πρὸς τὸν ἴδιον σύζυγον. Πᾶσαι αἱ γυναῖκες ἐνὸς ἀγίου ζῶσιν ἐν τῇ αὐτῇ οἰκίᾳ, ἔχουσιν ἴδιον δωμάτιον καὶ τρώγουσιν εἰς τὴν αὐτὴν τράπεζαν, καθόσον μάλιστα οἱ μορμονικοὶ νόμοι συνιστῶσι πρὸς πάντας τὴν ἀδελφικὴν ἀγάπην ὡς τὴν πρωτίστην τῶν ἀρετῶν. Καταγίνονται ἀλληλοδιαδύχως εἰς τὰ τῆς οἰκονομίας, ἐνίοτε δὲ καὶ εἰς μικράν τινα βιομηχανίαν, ὡς παραδείγματος χάριν βάψιμον, πλέξιμον καὶ τοιαῦτα. Πάντα δὲ τὰ τέκνα τοῦ ἀνδρὸς πρέπει ν' ἀγαπῶνται ἐξ ἴσου παρ' αὐτῶν, καὶ χάριν δικαιοσύνης λέγομεν ὅτι ἐν γένει συμμορφοῦνται πρὸς τὸν νόμον τοῦτον. Οὐδέποτε γίνονται δεκταὶ εἰς τὰ κοινὰ συμβούλια, ἀλλὰ περιορίζονται εἰς τὸ νὰ περιποιῶνται καὶ ἀγαπῶσι τοὺς δούλους τοῦ Θεοῦ. Οἱ ὁπαδοὶ τῆς μάλης γεννηθείσης ταύτης αἵρέσεως, συνοικισθέντες περὶ τὴν μεγάλην λίμνην Σαλέ, προκόπτουσιν ἰδιαζόντως. ἔχουσι δὲ καὶ πόλεις καλῶς ὠκοδομημένας, καὶ ἐμπορίαν καθ' ἐκάστην ἀναπτυσσομένην. Οἱ προσερχόμενοι εἰς τὴν αἵρεσιν αὐτὴν γίνονται προθύμως δεκτοὶ καὶ εὐρίσκουσιν ἔργον ἐπικερδές.

Ἐπειδὴ ἐκάστη αἵρεσις ἀξιοὶ ἐκυτὴν ἠθικωτέραν καὶ ἐντελεστέραν τῶν λοιπῶν, καὶ οἱ Μορμόνοι κυχῶνται ὅτι γίνονται παράδειγμα ἠθικῆς καὶ κοινωνικῆς ὁργανώσεως τέλειον. Πιστεύουσιν ὅτι ἐκπληροῦσιν ἀκριβῶς τοὺς νόμους τῆς φύσεως, καὶ θεωροῦσιν ἠθικώτερον νὰ ὁμολογῶσιν ἀπροκαλύπτως αὐτοὺς, ἢ νὰ παραβιάζωσιν αὐτοὺς ὑποκριτικῶς, ὡς λέγουσιν, ὑπὸ τὸ πρόσχημα ψευδοῦς ἀρετῆς.

Ὅπωςδὴποτε, προτρέπω τὰς ἀναγνωστρίδας μου νὰ μὴ ἀφήσωσι τοὺς ἄνδρας αὐτῶν νὰ ἐπισκεφθῶσι τὴν μεγάλην λίμνην Σαλέ.

Ἐδημοσιεύθη πρό τινας κειροῦ ἐν Γερμανίᾳ ἱστορίαι τῶν Μορμόνων, διαλαμβάνουσα καὶ περὶ τοῦ

ἀριθμοῦ αὐτῶν. Οἱ ἐν Ἀμερικῇ συμποσοῦνται εἰς 68,700 ψυχάς, ὧν 38,000 μὲν κατοικοῦσιν ἐν Ἰτάχ, 5,000 ἐν Νεοεβοράκῳ, 4,000 ἐν Καλλιφορνίᾳ, 5,000 ἐν τῇ Νέα Σκωτίᾳ καὶ τῷ Καναδᾷ καὶ 5,000 ἐν τῇ μεσημβρινῇ Ἀμερικῇ καὶ ταῖς νήσοις. Ἐν δὲ τῇ Εὐρώπῃ ὑπάρχουσι 39,000, ὧν 32,000 μὲν ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ Ἰρλανδίᾳ, 5,000 ἐν Σκανδιναυίᾳ, 1000 ἐν Γερμανίᾳ καὶ Ἑλβετίᾳ, 500 ἐν Γαλλίᾳ καὶ οἱ λοιποὶ ἀλλαχοῦ. Εὐρίσκονται δὲ καὶ ἐν Ἀσίᾳ 1000, ἐν Ἰνδιανίᾳ 2,400 καὶ περὶ τοὺς 100 ἐν Ἀφρικῇ· ὑπάρχουσι δὲ καὶ 800 σχισματικοί. Ἐν συνόλῳ οἱ ὁπαδοὶ τῆς αἵρέσεως ταύτης εἶναι ὑπὲρ τὰς 126,000.

Οἱ ἐν Ἰτάχ Μορμόνοι δὲν ἀνήγειραν ἄχρις ὥρας ναὸν, τὸν ὁποῖον νὰ θεωρῶσιν ἄξιον τῆς θρησκείας αὐτῶν. Λέγουσιν ὁμως ὅτι θέλουσιν οἰκοδομήσει ἓνα, οὗτινος οἱ τοῖχοι θὰ ἔχωσι δεκαεῖς μὲν πυλῶν πᾶχος κατὰ τὴν βάσιν, 25 δὲ πύργους, τὸ δὲ κτίριον θέλει ἔχει 186 καὶ ἡμίσεως μῆκος καὶ 99 πλάτος.

Ἡ Κυριακὴ, ἡμέρα ἀναπαύσεως καὶ παρὰ τοῖς Ἀμερικανοῖς, τηρεῖται μετὰ μεγίστης αὐστηρότητος· πρὸ εἴκοσι μάλιστα ἐτῶν, ὅπως ἐμποδίσωσι τὴν κυκλοφορίαν τῶν ἀμαξῶν, ἔρριπτον θρανία εἰς τοὺς δρόμους καὶ ἔφρασσον αὐτοὺς δι' ἀλύσεων. Ἀλλὰ καὶ σήμερον τὰ λεωφορεῖα, χάριν τῆς ψυχικῆς αὐτῶν σωτηρίας, δὲν ἔχουσι τὴν ἄδειαν νὰ περιφέρωνται τὴν Κυριακὴν. Ἀπ' ἐναντίας τὰ ἰδιωτικὰ ὀχήματα καὶ αἱ ἀτμάμαξαι φαίνονται ὅτι δὲν ἁμαρτάνουσιν ἐργαζόμενοι ὡς καὶ τὰς ἄλλας ἡμέρας.

Τὰ ἐργαστήρια κλείονται τὴν Κυριακὴν, πλὴν τῶν καπηλείων καὶ τῶν πωλούντων καπνόν· ἀλλὰ διὰ τί ἐκείνων μὲν οἱ διευθύνται κολάζονται τούτων δὲ οὐχί, δὲν ἐννοῶ.

Καὶ αἱ ἐφημερίδες ἁμαρτάνουσιν ὡσαύτως ἐὰν φωνῶσι τὴν Κυριακὴν ἔχουσαι τὸ σύνθημα μέγεθος· δὲν ἁμαρτάνουσιν ὁμως ἐκδιδόμεναι μικρότεροι.

Τὰ παιδία τὰ πωλοῦντα τὴν Κυριακὴν τὰς ἐφημερίδας δὲν ἁμαρτάνουσιν, ἐνῷ ἂν πωλήσῃ τοιαύτην ἀνὴρ καταδικάζεται εἰς τὸ πῦρ τὸ ἐξώτερον.

Ἐνοχος ἐπίσης μεγίστου ἁμαρτήματος καθίσταται ὁ κρεωπώλης, ὁ τολμών νὰ πωλήσῃ κρέας τὴν Κυριακὴν· ὁ μάγειρας ὁμως ὁ παρασκευάζων αὐτὸ εἰσέρχεται εἰς τὸν παράδεισον.

Ἐὰν τις μουσικὸς μετάσχῃ τὴν Κυριακὴν ἀρμονικῆς τινος συμφωνίας τιμωρεῖται ὑπὸ τοῦ Θεοῦ· δὲν τιμωρεῖται ὁμως προπορευόμενος τῶν λειψάνων των νεκρῶν, ἅτινα μεταφέρονται πολυάριθμα τὰς Κυριακάς εἰς τὰ νεκροταφεῖα, καὶ παίζων ἤχους βεβήλους. Ἐπειδὴ δὲ οἱ Ἀμερικανοὶ εἶναι ἐμπειρότατοι περὶ τὸ ὑπεκφεύγειν τὰς δυσκολίας, συνέταξαν ἐπίτηδες διὰ

τὰς Κυριακὰς ἱερὰς πόλεις, κατασκευαζομένης, βάλαι τῆς Γραφῆς, γὰρ ἐπουράνιον καὶ ὀρθοδόξους κουατρίλιας.

Ἰδοὺ δὲ πῶς διάγουσι τὴν Κυριακὴν οἱ ἐν τοῖς οἰκοτροφείοις. Μετὰ τὴν ἱερουργίαν καὶ τὴν διδασκαλίαν ἐν τῷ Κυριακῷ σχολείῳ (sunday school), ἄρχονται τὰ μετὰ μεσημβρίαν ἀναγνώσματα καὶ οἱ ψαλμοὶ διαρκεῖ δὲ τοῦτο ἕως ὥρας κατὰ συνέχειαν. Καὶ ἐὰν ἐν τῷ μεταξὺ ἔλθῃ τις ξένος, εἰσάγεται ἀπαράχως, λαμβάνει βιβλίον καὶ μετέχει τῆς ἀναγνώσεως καὶ τοῦ ἄσματος.

Μικρὸν κατὰ μικρὸν, ὁ ὕπνος κυριεύει τὰ παιδιά, τὰ βιβλία πίπτουσιν ἀπὸ τῶν χειρῶν, τὰ χασμήματα πολυπλασιάζονται καὶ οἱ ῥογχασμοὶ καθίστανται γενικοί. Καί ποτε γράϊας τινὸς, πολλάκις χασμηθείσης, ἐξηρθρώθη ἡ σιαγὼν καὶ ἐπειδὴ δὲν ἐδύνατο νὰ κλείσῃ τὸ στόμα κατετρόμαξαν πάντες· ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ἐπεδόθησαν εἰς γέλωτα καὶ σαρκασμούς.

Ἐνεκα τῆς αὐστηρότητος ταύτης πολλοὶ ἐνηγκαλίσθησαν τὸν καθολικισμόν.

Ἀμερικανὸς τις εἶχε τὴν συνήθειαν νὰ καλῇ τὸ ἑσπέρας ἐκάστου Σαββάτου φίλους τινὰς εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ ὅπως παίζωσι χαρτί· ἡ δὲ μήτηρ αὐτοῦ, ἀξιούσα αὐστηροτάτην τήρησιν τῆς Κυριακῆς, ἠγρύπνει πλησίον τοῦ δωματίου ὅπου ἔπαιζον, καὶ ἅμα σηκύνοντο μεσονυκτίου, προσερχομένη μετὰ σπουδῆς ἔλεγε·

— Κύριοι, ἐσήμανε μεσονύκτιον, καὶ, ὥς δὲν ἀγνοεῖτε, ἀρχίζει ἡ Κυριακὴ, τὴν ὁποίαν χρεωστούμεν ν' ἀφιερώνωμεν εἰς εὐσεβῆ ἔργα.

— Μάνα μου, ἀπεκρίνετο ὁ νέος, μετὰ δύο λεπτά τελειόνομεν.

— Ἀδύνατον! ἀνέκραζεν ἐκείνη.

Καὶ ὁ νέος ἀγανακτήσας διὰ τὴν τόσῃ αὐστηρότητα, ἀλλὰ καὶ μὴ θέλων νὰ δυσχερεστήσῃ τὴν μητέρα αὐτοῦ, ἐνηγκαλίσθη τὸν καθολικισμόν, ἐπιτρέποντα νὰ παίξῃ ὁ θέλων χαρτί· καὶ μετὰ τὸ μεσονύκτιον τοῦ Σαββάτου.

Ἐν Βοστώνῃ εἶδον τοὺς πόδας κυμβάλου ἐπιμελῶς περιτετυλιγμένους ἕως ἄνω ἑρωτήσας δὲ τὸν λόγον, ἔμαθον ὅτι γίνεται τοῦτο διότι θεωρεῖται ἄσμενος τῶν ποδῶν ἡ γυμνότης.

(Ἔπεται συνέχεια.)

Ο ΠΟΛΙΤΙΚΟΣ ΒΙΟΣ ΕΝ ΑΓΓΛΙΑΙ.

Α'. — ΕΚΛΟΓΑΙ ΚΑΙ ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ
ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ (*).

Ὁ κρίνων ἐκ τῶν φαινομένων περὶ τῆς ἐκτάσεως τῶν προνομίων τοῦ στέμματος ἐν τῇ Μεγάλῃ Βρετανίᾳ ἐκτίθεται εἰς πολλὰς διαβουκολήσεις. Ἐὰν πιστεύσω τὴν ἐπίσημον γλῶσσαν, ἡ βασίλισσα εἶναι ὁ ἀρχηγὸς τοῦ κράτους, τῆς θρησκείας, τοῦ στρατοῦ καὶ τοῦ ναυτικοῦ. Ἀπαντες οἱ κλάδοι τῆς δημοσίας ὑπηρεσίας φέρουσι τὸ ὄνομα καὶ σκεπάζονται ὑπὸ τὰ σήματα αὐτῆς. « Πηγὴ τῆς δικαιοσύνης καὶ τῶν τιμῶν, » αὐτὴ ἐστὶν ἡ κρήνη ἐξ ἧς ὑποτίθεται ὅτι ἐκθρώσκουσιν οἱ τῆς εὐγενείας τίτλοι καὶ πᾶσαι αἱ τε στρατιωτικαὶ καὶ αἱ πολιτικαὶ διακρίσεις. Τὸ πρόσωπον αὐτῆς ἱερὸν· κηρύττει εἰρήνην καὶ πόλεμον, δεξιούται πρέσβεις καὶ ὑπογράφει συνθήκας. Ἀλλ' ἐν μικρὸν τις ἀνασκάψῃ τὴν ἐπιφάνειαν καὶ εἰσδύσῃ εἰς τὸν βυθόν, εὐθέως βλέπει ἄφαντον ἔργῳ μέγα μέρος τῆς πεπλασμένης ταύτης ἀρχῆς. Ἐν Ἀγγλίᾳ τὸ πᾶν γίνεται ἐν ὀνόματι τῆς βασιλίσσης ἀλλὰ, συνελόντι εἰπεῖν, τὸ πᾶν γίνεται ὑπὸ τοῦ ἔθνους. Τὸ βασιλικὸν προνόμιον εἶναι πολλῷ μᾶλλον ἀξίωμα ἢ λειτουργία ἐν τῷ κράτει. Ἡ δύναμις τῆς μοναρχίας ἐγκεῖται κυρίως ἐν τῇ παρ' αὐτῆς ἐκπεμπομένη γοητείᾳ καὶ ἐν τῷ χαρακτῆρι τοῦ ἡγεμόνος. Ἡ βασίλισσα Βικτωρία ἀπολαύει σεβασμοῦ διὰ τὴν τάξιν ἣν ἐκ γενετῆς κατέχει, ἔτι δὲ, καὶ πολλῷ μᾶλλον, διὰ τὰς οἰκογενειακὰς ἀρετὰς καὶ τὰς δυστυχίας. Χήρας καὶ μητρὸς, μόνη ἡ ἐμφάνισις αὐτῆς ἀναζωπυροῖ τὰ ἱπποτικά αἰσθήματα τὰ βεθέως ἐντατυπωμένα ἐν ταῖς ἀγγλικαῖς καρδίαις. Ἰππκοῦσιν αὐτῇ τοσοῦτον προθυμότερον καθ' ὅσον αὐτὴ μὲν οὐδὲν προστάσσει, οὐδεὶς δὲ φόβος ὑπάρχει ἀναμειγμένους εἰς τὰς τιμὰς τὰς ἀποδιδόμενας οὐχὶ εἰς τὰ πρόνομια ἀλλ' εἰς τὰς ἐπιθυμίας ἢ τὰς παρακελεύσεις αὐτῆς. Ἄν ποτ' ἐξέλθῃ τῆς μονώσεως καὶ τῆς σιωπῆς ὅπως ἀποδακρῶσιν δυστυχήματά τινα σιδηροδρομικά ἢ ἀποδοκιμάσῃ τέρψεις συνεπαγούσας κίνδυνον τῇ ἀνθρωπίνῃ ζωῇ, πολλάκις αἱ ἀνακοινώσεις αὐταί, εἰς ἀπλούστατον ὕψος γεγραμμέναι, ἀποκαλύπτουν τὴν γυναικεῖαν καρδίαν, ἐπιδρῶσι πολλῷ πλεον ἐπὶ τῶν ἡθῶν ἢ διατάγματα περιβεβλημένα τὴν σφραγίδα τοῦ κράτους. Ἄλλως τε τί δύναται ἔξω τοῦ νόμου καὶ τῆς θελήσεως τῶν ὑπηκόων; τὸ δικαίωμα τῆς χάριτος ἀσχεῖ ὑπὸ τὴν εὐθύνην τοῦ

(*) Ἀποσπᾶται ἐκ τῆς ἐν τῇ Ἐπεθεωρήσει τῶν δύο Κόσμων μακροτάτης πραγματείας τοῦ διασέμου Ἀλφόνσου Ἐσκουέρου περὶ τῆς Ἀγγλίας καὶ τοῦ ἀγγλικοῦ βίου. Σ. Μ.